

Яценко Б. П.

ORCID: 0009-0000-0204-7951

доктор географічних наук, професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

СХІДНОАЗІЙСЬКА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІКИ: ПРИКЛАД ЯПОНІЇ

Ключові слова: Японія, Східноазійська модель економіки, мегабанк.

Проблеми гео економічного та геополітичного позиціонування держав стали трендом наукового пошуку в глобальній політичній географії та гео економіці. Регіональні моделі економіки, які демонструють більшу сталість та ефективність, зосереджують увагу на розвитку видів економічної активності, які нині є актуальними в системі світового порядку. Серед них “Східноазійська модель” економіки демонструє особливо позитивні результати (йдеться про економіки Японії, Республіки Кореї, Гонконгу, Тайваню, Сінгапуру).

Важливою рисою господарства Японії є діяльність корпоративних утворень кейрецу в розгалуженому конгломераті власності в державі. Бізнесові групи кейрецу різних типів (наступниці розпущених після Другої світової війни дзайбацу) є системами, що виникли навколо мегабанків, великих (стратегічних) промислових концернів, комплексних торгових фірм (т. зв. “сого-сьося”), регіональних транспортних корпорацій тощо. Ці системи є як важливим складником організації сучасної економіки країни, так і геополітичною “силою” гео економічного (а відтак ще й геополітичного) позиціонування держави в глобальному вимірі.

В організаційно-управлінській структурі господарства Японії важливим є те, що більш ніж половина власності в державі перебуває в руках корпоративного капіталу. Корпорації також є переважно власниками землі, нерухомості, патентних фондів тощо, а державна власність формально становить невеликий відсоток. Акціонерний капітал корпорацій формується як за класичними схемами вертикальних або горизонтальних угруповань, так і за матричною схемою перехресного володіння акаціями (яка в Японії все ще є провідною), а це віддавна сприяло формуванню розгалужених конгломератів власності. Тож термін “Japan Incorporated”, який щодо Японії іноді вживають фахівці, має сенс. Вищезазначені схеми володіння власністю розглядаються японськими діловими колами як інституційні механізми, що

дають змогу мати правові переваги на світовому ринку цінних паперів. Тож можна стверджувати, що корпоративний сектор Японії має всі переваги великої господарської системи, у якій зберігається виробнича самостійність окремих корпораційних угруповань і навіть фірм.

У геоекономічному позиціонуванні Японії кейрецу систем мега-банків, стратегічних промислових груп у машинобудуванні, промислових груп навколо “сого-сьося”, міжнародно-орієнтованих туроб’єднань та готельних ланцюгів, угруповань науково-дослідних та ІТ фірм формують піонерну основу міжнародної (глобальної) дії “сили” геопозиціонування. Вони мають експортну спрямованість економічної активності (особливо високотехнологічних виробництв), є лідерами прямого інвестування за рубежом, ведуть активні прикладні наукові дослідження, промодутивають регіональні (включно з міжнародними) проекти розвитку. Інші корпоративні угруповання теж тримають високу якість послуг переважно на внутрішньому ринку країни.

Найбільші корпоративні угруповання Японії

Системи угруповань навколо мегабанків [послідовність інформації – назва групи, головний банк групи, комплексний торговий концерн групи, кількість великих корпорацій, назви корпорацій, що мають свої угруповання]

1. “Міцубісі”, “Міцубісі UFJ”, “Міцубісі сого-сьося”, 30, зокрема й з кейрецу “Міцубісі дзюкогоьо”, “Міцубісі денкі”, “Нікон”, “Міцубісі дзідося”.

2. “Міцуй-Сумітомо”, банк “Міцуй-Сумітомо”, торгіві – “Міцуй буссан”, “Сумітомо-сьодзі”, “Міцукосі”, 30, зокрема й з кейрецу “Тосіба”, “NEC”.

3. “Мідзухо”, банк “Мідзухо” (колишній “Даїгі-Канго”), “Іто-чу”, “Сейбу”, 25, зокрема й з кейрецу “Хітаті сейсакусьо”, “Фудзі денкі”, “Ісудзу”.

4. “Санва”, банки “Санва”, “Тойота-траст”, торгіві – “Марубені”, “Такасімая”, 25, зокрема й з кейрецу “Шарп”, “Хітаті дзосен”, “NTN”.

5. “Фуїо” (Фудзі-Ясуда), банки “Фудзі-гінко”, “Ясуда-траст”, торгова – “Марубені”, 25, зокрема й з кейрецу “Ніппон кокан”, “Кянон”, “Нісан”.

Найбільші самостійні корпоративні угруповання

“Тойота” – найбільше корпоративне угруповання в автопромисловості.

“Сін-ніттецу” – найбільше корпоративне угруповання в чорній металургії.

“Мацусьта” (торг. марка “Панасонік”) – найбільше корпоративне угруповання в радіоелектроніці.

“Соні” – корпоративне угруповання в радіоелектроніці.

“JTB” – провідне корпоративне угруповання в міжнародному туризмі.